

O B S A H

	Strana
Věnování	V
Slovo za vydavatelstvo	VII
Posudek p. prof. dra Miloše Weingarta (česky)	IX
Posudek p. prof. dra Emila Smetánky (česky)	XI
Posudek p. prof. dra Miloše Weingarta (francouzsky)	XI
Posudek p. prof. dra Emila Smetánky (francouzsky)	XIV
Rumunské resumé práce	XVI
Francouzské resumé práce.	LIV—XCIX
Úvod	1
Rumunská abeceda	5
Slovníky	6
Bibliografie	11

KAPITOLA PRVNÍ.

Vývoj a dnešní stav bádání o původu a pravlasti Rumunů. Problémy a výsledky.	
Kdy začínají dějiny rumunského národa. Tradice o římském původu si rumunský národ nezachoval. Kdy se vyskytují první zprávy o rumunském národě na Balkáně. Co víme o vzniku rumunských severodunajských knížetství	17
Jaké hodnoty je dosavadní literatura o původu a vzniku rumunského národa. Jednotliví autoři. Teorie o pravlasti rumunského národa	22
Jak nahlíželi na otázky původu a pravlasti rumunského národa čeští učenci	26
Jaké stanovisko zaujímají k těmto otázkám současní rumunští učenci	34
Nejvýznamnější práce o původu a pravlasti rumunského národa	39
Význam a nedostatky Philippideho práce	40
Neúspěšné pokračování Philippideho šetření	41
Teorie R. Roeslera o příchodu Rumunů do Dacie teprve v XIII. stol. postrádá vůbec vědeckého podkladu. Teorie bilingvismu Rumunů. Osudy jména „Vlach“ na Balkáně	42

KAPITOLA DRUHÁ.

Kritický rozbor studií a názoru o Valaších na Moravě. Domněnka Fr. Palackého o galském původu mor. Valachů	46
Bratří Jirečkové, původci teorie o rumunském původu mor. Valachů	46
Záslužný článek D. P. Martjana	47

Zařadění problému mor. Valachů do komplexu problémů rumunských vlivů na slovanské národy: Fr. Miklosich, Fr. Bartoš, L. Malinowski, Fr. Pastrnek (jenom r. 1893), T. Burada. Odpor E. Kaľuźniackého . . .	47
Fr. Bartoš přijímá zcela výklad Miklosichův	49
Názor J. L. Píče o ryze slovanském původu mor. Valachů.	
Vít. Houdek, Mat. Václavek, Tim. Florinskij	49
Studie Malinowského. Důraz na stránku srovnávací. Místní jména. Roztřídění slov rumunského původu	53
Rumunská slova ve slovenštině (Fr. Pastrnek 1893)	56
B. P. Hasdeuova lichá domněnka o pannonském původu mor. Valachů .	57
Neodborné příspěvky T. Burady	59
Vinc. Prasek. Strážlivější posuzování pojmu „kmen valašský“.	
Valaši na Frýdecku. Stránka hospodářská	60
Jan Loriš	61
Názor J. Škultétyho o slovenském původu moravských Valachů . . .	62
Matouš Václavek	62
Mínění jiných badatelů	64
Praskův důraz na zprávy historické.	66
Valašská vojvodství.	69
Nové názory Fr. Pastrnka	73
Josef Válek, nejdůležitější badatel v otázce mor. Valachů.	
Samostatnost a důkladnost jeho práce.	76
Válkova bádání zeměpisná a historická	76
Místopisné bádání Válkovo	86
Válkovo bádání o dialektických zvláštnotech mor. Valachů.	
Dětská říkadla	95
Ukázky fraseologické a kalky	96
Zvláštnoti lexikální	103
Zhodnocení Válkových příspěvků	121
Válkovo bádání národopisné a zvykoslovné	124
František Černý	129
Dosavad směrdatná bádání polského učence Wędkiewiczze.	130
L. von Sawicki. Stránka anthropogeografická. Pasterectví na Valašsku. a v Karpatech vůbec	141
Karel Kadlec. Valašské právo na Moravě	151
František Černý	155
N. Iorga	157
Grigore Nandriș	157
Elena Eftimiu	158
I. Nistor	159
N. Drăganu. Teorie o pannonském původu Valachů moravských a slovenských	161
Grigore Nandriș	181
Andrej Kavulják. Otázka Valachů na Slovensku	181

Zhodnocení analysované literatury	186
Otázka maďarských prvků v pasteveckém názvosloví v Karpatech.	192
I. Kniezsa	193

KAPITOLA TŘETÍ.

Rozbor slov.	195
----------------------	-----

Jednotlivá slova:

	Strana		
adzymka	197	beteha	213
afeny — jafera	198	birka — berka	214
Akryšory	198	bitanga.	215
Albim	198	blanja	215
alticja	198	blynda	216
antal, -ok.	199	blyndyj.	216
arawona	199	boklažki	216
Ardželučna	199	bolf	217
arefy.	199	borduh.	217
arhat.	199	borsuk, Borsuči, Borsučka.	218
arkan	200	bostan	218
Aršica — Ancifora	200	bowhar, bowharka	218
aršyn.	200	brandža	219
babana.	200	Brebeneskul.	219
bača	200	bredulec	219
baganči	204	brenduša	219
bajbarak	204	Breskul.	219
bajt, bajtek, Bojatin	204	Brumov	220
bajur	205	Brustur.	220
balmuš.	206	brynza	221
balta	206	bucior	225
Bahtagul	206	buhaj	225
bałyga	206	buhaš	225
banowaty.	206	bujtar — bojtat	225
bantowaty	207	bukata	226
barda	207	Bukeryša, Bukoriška, Bukorova, pukryša, bokrejda	226
barza	208	buna.	227
basaman — basma.	209	bunika	227
baška	209	bunda — bundáš	227
batalew	210	bundz — budz	228
Batiz, Botyz, Botez.	210	burdej	229
Batrna, Batrnka, batrin, petryn	210	buteja	230
benket	212	butuki	230
ber — bir, brč	212	bužďugan.	230
berbenyča	213	bušyha	230
Beskid	213		

	Strana		Strana
cap	231	face — facka	255
cara	232	facarnyj	256
cárek	233	facygaty	256
caryna	233	falča	256
ci — ci, kedzi	234	fanta	257
ciora	235	fanfa	257
cundra — šudra	236	farfury	257
curka — surka (Sury)	237	Fašory	258
cyngeľ	237	fendelanka	258
cynkakora	237	ferdil	258
Czantoryja	238	Fereščynka	258
čaber	238	ferecyna	258
Čadca	239	ferfelity	259
čapaš	239	ferula	259
čembor	240	fička	260
čeprahy	240	fičur	260
Čerbul	240	fijin	261
čerdak	240	fil	261
četina	241	firma	262
čipnať	242	flekew	263
čoban	242	flondra	263
čokan	244	flutur	264
čubuk	244	foja	264
čukurlij	244	folos, -yty	264
čula	244	fortuna	264
čutora	245	foskaty	265
dibie	246	fota	265
díl	246	frembija	266
doga	247	frika	267
domať	248	froľka	267
domikat, zmendykaty	248	fruntaš	268
dora	248	fudulia, fudulnyj, fudulyty ša.	268
Dragulec	249	fufeľa — fuferna	268
drak	249	fujara	269
dzema	249	gajda	271
dzer	250	gaľamgaty	272
džigeraj	253	galbin	273
Dzymbronia	253	gard — hard	273
džernala	254	gasat'	273
džguta	254	Ga(h)ura — Gaura	274
džugľa — gugľa	254	gawzun	275
džobňa	255	geleta	275
dyndyľyndaty	255	genzura	278
džynglašlyvyj	255	gerdan	278

	Strana		Strana
gevěrec	278	kaluš — karaluš	305
glag, -a, klag, -a	280	Karatura	305
goga	284	karauša	305
gogoman — guguman	284	karuca	305
gorgan — gurgan	284	katerva	306
gotka	285	Kattuny — Katune	306
grapa — gropa	285	Katuša	307
gros	286	kauš — kavuš	307
grun — hrun	286	keltuwyty — keltunok	308
guła	292	Kikola — Bihola	308
guna	292	Kikula — Gigula	308
gurgulat	292	kiptar	310
gury	293	klaka	311
gyrla	293	klaňa	311
gyrlyga — gierlyga	294	klebaňa	312
hača	294	Klywa	312
hadra — hydra	294	Kobura	312
hadžuga	295	kočerha	313
hałahan — gałagan	295	koda	313
halbija	295	kodaš	313
hanca	296	kokona	313
harataty	296	kokoš	313
harmasar	296	koliba	313
hergew — hyrgew	297	komarnik	315
hiaba — hlaba	297	konara	316
hojs — čea	297	kondury	316
howyrla	299	konfitury	316
Hucul	300	kopil	316
huska	300	korkobec	318
hyrlata	300	košar	318
chorbury	300	kračun	322
chotar — kotar	300	krdel	323
chusta — fusta	301	křivák	324
kačuleja	302	Krynta	324
kadaňa	302	Krypa — Kyrpa	325
kalarasz	303	kublyty ś	325
kamanak	303	kučma	325
kamata	303	Kukul (kukulka, hovorové)	325
kancurja	304	kulesza	326
kanius — kaniuš	304	kuřastva — kulastra	326
kanka	304	Kuratuł	328
kapce	304	Kuratulec	328
kapestra	304	kurmej — kurman	328
kapuš	304	kurnota — kurnuty	328

	Strana		Strana
kurta	330	ostec	354
kužba	331	pantlyka	354
kyčera	331	part'	354
kyrža	334	pekura	354
laja	334	peskar	355
lak — viz Pestalak	335	Pestalak	355
Ławuta	335	Petranka — Pietros — Petros —	
Łedeskul	336	Pietrosul — Petrikiw — Petry-	
Leurda, lewurda	336	kalnyj — Petričil — Petrosa .	355
lew	336	Pianula	356
łok	336	Pikul — viz Kikula	356
Łopušna	336	Pinu	356
Łunga	337	pistrula	356
Lupatuł	337	pirta	356
ływada	337	piźma	358
maczuga	337	plaj	358
mageran	338	plegať — plekať	359
magew	338	pleso	360
Magura	338	podišiar	360
maj	342	pohar	360
małaj	342	polana	361
mamałyga	342	pomana	361
manatje	343	porńala	361
marfa	343	prašitba — prašuwaty	361
marga	343	pražyna	362
maryčeska	344	prejda, -owaty	362
menzeŕa	344	príšlop	363
merenda	344	proskura	363
Minčuł	346	Punčela	363
miškujješ	348	putera	364
mizdra	349	putyra	364
mosor	349	Pyczor	367
moša	350	Raduł	368
mošul	350	Raduskul	368
multanka — moldánky — muli-		Ragoša — Dragoša	368
tanky	350	ramanda — ramaťa	368
multan	351	ramašyća	368
muńka	351	rapťanka	368
murgańa	352	Rara	369
mušia	352	rachmanyn	369
nanaško	353	redykať	396
neńa	353	retež	370
negrowa — niagryn — niagra —		rezeš	370
Niagřovo	353	řjanda	370

Strana		Strana	
rokita — rakita	371	terigať	396
Roman	371	tjar	397
roša — Rušor	372	tobilka	398
Rotundul — Latundur	372	tokma, tokmyty ša	398
rumigať	372	toronko	399
ryndza	373	trakať — trakač	399
rypa — rapa	374	trandafylj — trandafyra	399
salaš	376	trembyta	399
samanaty — samaraty	377	trojan	402
samaraty — samařjaje	377	tropa	402
sap, -a, sapaty, sapor	377	trifoj, trifolj	402
saraka	378	tuřuki	403
Sekatura — Seketura	378	Turkul, -ec	403
sembryľa	378	turma	403
siuty — řuta	378	turnuš	403
skotar	380	turnuť	404
sokotyty — sokotač	381	turřuk	404
Soľagan	381	Tusul	404
Spina	381	tuřyra, -yty	404
spindz	382	tuwalňa	405
spuza	382	urda, wurda, hurda, churda	405
stempyraty ša	383	urma (turma)	407
Stewiora — řtivjora — řtevjo- ra — řtevjør	383	usna — uzna	408
striga	384	uvijať še	408
strunga	387	wakať — vakarka	409
Strymba — řřřmba — řřřimba	389	Vakovna	409
řřřoru	390	vakeřa	409
syhľa	390	Valach	412
szrut	392	ware (were)	417
řebela	392	Waskul	419
řeřul — řeřory	392	vataha	419
řkam	393	vatra	419
řopra	393	vatral	422
řura	393	wenit	422
řwara	393	vetula	422
tajstra — tanistra	393	vojvoda	424
tarkatyj	396	vrzul'a	425
Tatry	396	zgarda	426
Tejuř	396	žerep	426
		žinčica	427
Statistiky. Výsledky rozboru slov			430
I.—IV. Zamřtnutá slova			430
V. Rumunřká slova a místní jměna v ukrajinřtině			431

	Strana
VI. Zamítnutá místní jména a slova obecná v ukrajinštině	438
VII. Slova rumunského původu, vyskytující se jenom v polštině (rovněž slova zamítnutá)	440
VIII. Slova rumunského původu, vyskytující se jenom ve slovenštině (rovněž slova zamítnutá)	440
IX. Rumunská slova společná ukrajinštině a polštině (rovněž slova zamítnutá)	440
X. Rumunská slova společná ukrajinštině a slovenštině (rovněž slova zamítnutá)	441
XI. Rumunská slova společná ukrajinštině, slovenštině a polštině (rovněž slova zamítnutá)	442
XII. Rumunská slova jenom na Moravském Valašsku (rovněž slova zamítnutá)	442

ZÁVĚR.

Moravské Valaško, geografické ohraničení a přírodní poměry	447
Ohraničení národopisné, kmenové, krojové a dialektické	449
Valaško v širším smyslu, Valaško v užším smyslu	451
Kdy se vyskytuje po prvé jméno „Valach“ na Moravě	453
Jak a kdy vzniká jméno „Valaško“	455
Nejednotnost Valaška po stránce dialektické a krojové	456
Nejednotnost Valaška po stránce anthropologické. Dinarský typ v Karpatech	462
Zásah rumunského národnostního živlu v Karpatech. Karpatoslovanské vlivy na Rumuny. Slované byli také Valachy	465
Podíl jiných národů na vytváření pastevectví v Karpatech. Terminologie	466
Rumunská slova na Moravském Valašsku a v Karpatech nevyžadují nezbytně rumunského prostřednictví (kromě ukrajinštiny)	468
Kalky	469
Původ rumunského a karpatoslovanského pastevectví. Jeho souvislost s pastevectvím balkánským	469
Geometrické vzory ve výšivkách a v dřevorezbách. Lidová podání a praktiky. Typ horského domu. Lidová řemesla. Lidové písně a písně zbojnické. Rumunská <i>doina</i>	472
Nejdůležitější zkratky	483
Rejstřík jmenný	485
Rejstřík slovní	491
Rejstřík věcný	548

